

Gezamenlijke annotatie voor bestuurlijk overleg met NAM, vrijdag 18 maart 2022

Van [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED]

1. Inleiding

Dit gesprek is gepland om concrete voorstellen van NAM te bespreken voor een gebiedsplan/ gebiedsproces en de rol van de bestuurders. En NAM wil de bestuurders informeren welke varianten NAM wil meenemen in hun onderzoek.

De bestuurders hebben in het overleg op 11 februari aangedrongen op een expliciete focus op Drenthe. Dat is dus iets anders dan de heroverweging voor Twente. Voor Drenthe zou het brede palet van denkbare uitkomsten moeten worden meegenomen, van helemaal stoppen tot injectie in gasvelden of het olieveld, tot maximale zuivering. En daar moet een breder toetsingskader dan uitsluitend de CE-methodiek voor worden gebruikt. De bestuurders hebben (opnieuw) gevraagd bewoners goed te betrekken bij de ontwikkelingen. De bestuurders hebben een zorgvuldig en transparant proces gevraagd. Als dat knelt met de tijdsdruk vanuit de rijksoverheid, willen de lokale bestuurders in Den Haag de ruimte bepleiten voor een zorgvuldig proces.

Van NAM hebben we nu inderdaad een presentatie ontvangen over de voorgenomen/ in uitvoering zijnde onderzoeken. Ook heeft NAM een voorstel toegezonden voor een bestuurlijke begeleidingscommissie.

2. Tussentijdse ontwikkelingen

Motie Vechtstromen

In het AB van Vechtstromen is op 16 feb. een motie aangenomen. In de motie "Afalwaterlozing NAM" wordt het dagelijks bestuur verzocht om in krachtige bewoordingen bij de Staatssecretaris van Mijnbouw aan te dringen om bij de herevaluatie 'Waterinjectie Twente', als alternatief voor de huidige waterinjectie, zuivering van productiewater in Drenthe plaats te laten vinden met de best beschikbare zuiveringstechnieken tot een zodanige kwaliteit dat het veilig hergebruikt dan wel geloosd kan worden.

Verder wordt het dagelijks bestuur gevraagd om daarvoor al haar ter beschikking staande middelen in te zetten en ter ondersteuning hiervan haar bestuurlijke partners op de hoogte te stellen en hierbij te betrekken. Ook wordt verzocht om aan de Staatssecretaris van Mijnbouw en in gesprekken met de regionale overheden, de expertise van waterschap Vechtstromen aan te bieden op het gebied van afvalwaterzuivering, waaronder het BODAC filter.

Motie gemeenteraad Emmen

Op 3 maart is raadsbreed een motie ingediend die als steunbetuiging dient voor de opstelling van het college. In de motie wordt gevraagd: proactief in contact te treden met andere overheden; proactief te zorgen dat inwoners goed geïnformeerd worden en transparantie wordt geborgd; de raad blijvend actief te informeren; bij NAM en EZK maximaal aandringen op onderzoeken van zuiveringsvarianten en terugdringen niet herbruikbare afvalstroom en NAM te verzoeken het procesplan te laten voorzien van externe onafhankelijke onderzoeken.

Ambtelijk overleg waterinjectie

In een kort ambtelijk overleg op 7 maart liet NAM weten op 1 juli de onderzoeken naar de herevaluatie aan te bieden aan de rijksoverheid, conform opdracht. En op die datum wil NAM ook de onderzoeken naar alternatieven in Drenthe gereed hebben.

Bezoek Vijlbrief aan Stelpstra

15 maart heeft staatssecretaris Vijlbrief een bezoek gebracht aan gedeputeerde Stelpstra. Het rijk heeft meteen hierna berichten naar buiten gebracht. RTV-Drenthe bericht hierover: *“De NAM moet snel stoppen met het ondergronds lozen van afvalwater in Twente, dat vrijkomt bij de oliewinning in Schoonebeek in Drenthe. Dat heeft staatssecretaris Hans Vijlbrief van Mijnbouw vandaag in een gesprek met regionale bestuurders gezegd.*

Vijlbrief wil dat er een lokale, maar vooral ook schonere oplossing voor het water komt. De NAM gebruikt bij de oliewinning in Schoonebeek stoom om de olie minder stroperig te maken en te zorgen dat die makkelijker kan worden opgepompt. Daardoor blijft uiteindelijk met chemicaliën verontreinigd water over, dat via kilometers lange pijpleidingen naar Twente wordt getransporteerd om daar in lege gasvelden te worden opgeslagen.

De inwoners van Twente maken zich al jaren zorgen over de gevolgen hiervan voor hun veiligheid en gezondheid. Zij willen een einde aan de lozingen, en weten zich gesteund door een meerderheid in de Tweede Kamer. Maar Vijlbrief kan deze werkwijze van de NAM niet verbieden omdat het bedrijf een vergunning heeft.

‘Ook voor opslag in Drenthe moet draagvlak zijn’

De NAM kondigde eerder dit jaar aan dat het afvalwater op termijn verwerkt en opgeslagen gaat worden in het gebied in Drenthe waar ook de oliewinning plaatsvindt. Die regio profiteert immers ook van de economische bedrijvigheid en werkgelegenheid. Maar ook daar moet wel voldoende draagvlak zijn, vindt Vijlbrief.

"In het verplaatsen van de waterinjecties naar Drenthe zit wel enige logica, omdat het afvalwater voortkomt uit de oliewinning die daar plaatsvindt", aldus de staatssecretaris.

"Maar ik snap helemaal dat de plannen van de NAM voor de inwoners van Drenthe als een onaangename verrassing kwamen."

Afspraken over zuivering afvalwater

De staatssecretaris sprak dinsdag in Assen over de kwestie met de Drentse gedeputeerde Tjisse Stelpstra. Hij benadrukt het belang van een snelle oplossing voor Twente, maar vindt dat het probleem niet slechts mag worden verplaatst. Daarom moeten er ook afspraken komen met de NAM over bijvoorbeeld zuivering van het afvalwater voordat het de grond ingaat."

3. **Over de stukken van NAM**

a. De “beeldvormende presentatie”

Deze presentatie geeft op hoofdlijnen weer welke varianten NAM onderzoekt, c.q. wil onderzoeken (deels is de inhoud ook terug te vinden in de heroverweging Twente). Het is goed dat NAM kort de gelegenheid krijgt deze varianten te schetsen en de consequenties op hoofdlijnen die nu bekend zijn.

Of recht gedaan wordt aan de motie in de raad van Emmen is nu nog niet te zeggen.

In hoeverre antwoord wordt gegeven op vragen uit de omgeving/bevolking is niet bekend. De inwoners zijn nog niet betrokken.

Het lijkt of NAM ook voor Drenthe de CE-methodiek wil toepassen. Mogelijk aangevuld met criteria t.b.v. de maatschappelijke kosten baten analyse.

De CE-methodiek is een hele mooie methode om de milieuaspecten van technische alternatieven over de levenscyclus met elkaar te vergelijken. Maar maatschappelijke aspecten zitten er niet in. Daarnaast komt het over als een “black box”. Dit leent zich slecht om als instrument te dienen voor communicatie met de omgeving.

Hoe de NAM-onderzoeken voor Drenthe zich verhouden tot de maatschappelijke kosten baten analyse (MKBA) van de oliewinning in Schoonebeek is onbekend. Ook weten we niet wat de stand van zaken met betrekking tot de MKBA is.

Inzet bestuurders: voor- en nadelen van de alternatieven op een rij, in begrijpelijke taal en tabellen. Met naast milieuaspecten ook maatschappelijke aspecten. Inclusief de voordelen voor de omgeving.

b. De Initiatienotitie Begeleidingscommissie

Laten we dit maar kwalificeren als een “merkwaardig document”, het lijkt of we elkaars taal niet verstaan en een verschillende betekenis toekennen aan het overleg op 11 februari.

- NAM heeft eerder gesuggereerd een gebiedsproces naar analogie van Ternaard in te richten. Daar is niets van terug te vinden. Nu wordt de term omgevingsdialoog gebruikt. Maar daar is geen aanzet voor in dit stuk. De bestuurders hebben meerdere keren aangedrongen op een zorgvuldig proces, waar ook recht gedaan wordt aan de rol van de inwoners: Het werk maken van een goed omgevingsproces, wat vroegtijdig ingezet wordt, waarbij stakeholders/inwoners betrokken worden bij de alternatievenafweging en bij het vergroten van de meerwaarde van het project voor de omgeving (ons inziens het liefst onder onafhankelijke begeleiding). Inhoudelijk heeft NAM daar niets van uitgewerkt.

- In de presentatie van de NAM staat dat met de keuze voor Schoonebeek NAM de lusten en de lasten op de zelfde plaats wil laten landen. Over welke lusten hebben we het? Voor wie?

Het vergroten van de lusten voor de regio/leefomgeving moet juist onderdeel zijn van het omgevingsproces. Waarbij de betrokken ook zelf kunnen aangeven wat hen betreft de lusten zijn en waar verbetering gezocht wordt. Dus niet alleen wat de NAM denkt.

- Uitnodiging begeleidingscommissie aangenomen??

NAM presenteert alsof de begeleidingscommissie al een feit is: “de bestuurders... zijn gevraagd zitting te nemen... hebben uitnodiging aangenomen”

Het bestuurlijk overleg op 11 februari wordt gepresenteerd als de oprichtingsbijeenkomst van de begeleidingscommissie. Dat is niet onze beleving. Op 11 februari hebben de bestuurders aangegeven zich nader te willen beraden op wat hun rol zou moeten zijn. En op die dag hebben de bestuurders gevraagd aan NAM om de inwoners goed bij het proces te betrekken.

- Proces en governance-onduidelijkheden

Het proces van NAM en de maatschappelijke kosten-baten analyse in opdracht van het ministerie zijn met elkaar verknoopt op een onduidelijke manier. Andere vragen: Bij wie berust het voorzitterschap? Wie bepaalt de agenda? En wat is de rol van NAM?

- Omgevingsdialoog. Dit is nog niet ingevuld door NAM. Maar we zijn beducht dat NAM dit één-dimensionaal ziet als de eigen dialoog met de omgeving. Zo simpel is het niet. Wat er leeft in de bevolking komt ook op het bordje van de politiek. Is er bovendien sprake van een ‘dialoog’ als alle keuzes al gemaakt zijn en de vergunningaanvraag er ligt?

Samenvattend

Het lijkt ons wenselijk dat éérst helderheid komt over het gebiedsproces! En hoe serieus dat genomen wordt door de NAM.

Daaruit vloeit voort welke rol wenselijk is voor begeleidingsgroep, wat daarvan de samenstelling moet zijn en hoe en door wie die georganiseerd wordt.

En het is goed denkbaar dat het ministerie van EZK (de beleidsafdeling) deel uit maakt van een begeleidingsgroep.

4. **Over het bezoek van staatssecretaris Vijlbrief.**

Het lijkt ons wenselijk dat gedeputeerde Stelpstra zelf een terugkoppeling geeft in het bestuurlijke vooroverleg.

Uit de berichten in de pers lijkt het stoppen van de oliewinning geen optie en heeft de staatssecretaris een voorkeur voor het continueren van de oliewinning waarbij schoner productiewater overblijft dan nu het geval is.

Met deze rijks-stellingname en de hoge tijdsdruk die NAM heeft met de voorstellen in Drenthe is er een groot risico dat onze bevolking voor voldongen feiten wordt geplaatst en zich niet gehoord voelt en niet serieus genomen voelt.

Met het opvoeren van de druk vanuit Den Haag is het zaak dat de regionale bestuurders snel schakelen.

5. Hoe nu verder alles overziend?

- In het bestuurlijk vooroverleg checken wat er nu leeft bij de bestuurders
 - Wat leeft er op dit moment in de pers/ samenleving?
 - Relevante ontwikkelingen van de afgelopen weken
 - Gemeenteraadsverkiezingen (houden we dezelfde bestuurders? Hebben de verkiezingen effect op de bestuurlijke stellingnames?)
 - Terugkoppeling van bezoek Vijlbrief aan Stelpstra.
 - Staan we nog samen in deze materie (denkend aan rol/positie waterschap) Hebben de bestuurders de zelfde wensen/ambities met deelname in dit proces?

Van twee kanten worden de regionale overheden nu onder druk gezet: Door NAM met zijn snelle “technocratische proces” en door de rijksoverheid met de tijdsdruk en publiek gemaakte voorkeursvariant.

Onze suggestie in de richting van NAM:

- Waardering voor beeldvormende presentatie van NAM
 - Kennis nemen van “initiatienotitie begeleidingscommissie” van NAM
 - De beeldvorming van de NAM komt niet overeen met die van de adviseurs van de overheden.
 - NAM zou de volgende zaken anders moeten doen:
 - Maak serieus werk van een omgevingsproces. Eerst inrichten omgevingsproces, dan voorstellen over inrichting begeleiding. Na de uitspraken van Vijlbrief wordt de noodzaak voor een goed omgevingsproces alleen maar groter!
 - Werk het lusten& lasten verhaal uit. M.n. de lusten (wat, voor wie, kunnen de bewoners meepraten, is de meerwaarde van het project te vergroten)
 - Beperk je niet tot de CE-methodiek bij de Drentse alternatieven afweging, laat zien hoe je aspecten m.b.t. de kosten baten analyse verwerkt, laat zien hoe je de in de regio gevoelde maatschappelijke vragen beantwoordt en zorgen over effecten verwerkt.
 - Zorg voor een begrijpelijke presentatie van de alternatievenafweging
 - Beschrijf hoe het alternatieven onderzoek in Drenthe zich verhoudt tot de maatschappelijke kosten baten analyse.
 - Vraag aan NAM: wees zorgvuldig & transparant, daarna pas snel. Als 1 juli onhaalbaar is, meldt het ons, dan nemen we het op met de rijksoverheid.
- Mogelijk is er meer tijd nodig voor onderlinge bestuurlijke afstemming in het vooroverleg, dan moet NAM even wachten?
- Suggestie Agenda overleg met NAM:
 - Korte recapitulatie van het vorig overleg en de afspraken die toen gemaakt zijn.
 - Delen van relevante tussentijdse informatie.
 - NAM uitnodigen presentatie onderzoeksvarianten
 - Bespreken “initiatienotitie begeleidingscommissie”

- Gebiedsproces/omgevingsdialoog en rol van de omwonenden/andere belanghebbenden.
 - Samenvatten van de conclusies en afspraken
 - Afspraken over de communicatie
 - Datum volgend overleg
- Gelet op de naderende discussie over de “initiatienotitie Begeleidingscommissie” lijkt het ons raadzaam dat een bestuurder, nog voor het overleg, een sein afgeeft aan de NAM over het verschil van opvattingen.

Onze suggestie in de richting van de rijksoverheid:

- a. Bespreek in het vooroverleg a.s. vrijdag (of in een separaat overleg) of het wenselijk is publiekelijk stelling te nemen over de recente uitspraken van Vijlbrief. De terugkoppeling door gedeputeerde Stelpstra is belangrijk voor het oordeel daarover.
- b. Maak ook in de richting van Vijlbrief duidelijk dat de overheden sterk hechten aan een goed proces, samen met de Drentse samenleving.
- c. Blijf vast houden dat alle alternatieven worden onderzocht door NAM én in de maatschappelijke kosten baten analyse. Een selectie van alternatieven die past binnen de voorkeuren van het rijk, kan tot in lengte van jaren voor publieke discussie zorgen.
- d. De lokale overheden zijn niet per definitie tegen of voor oliewinning, maar willen eerst alle informatie op tafel hebben, voor ze een standpunt innemen.
- e. Vraag Vijlbrief zo snel mogelijk helderheid te scheppen over de maatschappelijke kosten/baten analyse van de oliewinning in Schoonebeek. Onduidelijkheden daarover zijn zeer schadelijk voor de voortgang. Plat gezegd: het rijk zit zelf in het “kritieke pad van de planning”.
- f. Overweeg in het vooroverleg, (of in een separaat overleg) of het ministerie EZK een rol zou moeten krijgen in het gebiedsproces en/of een begeleidingsgroep.